

Przewodnik MINCE
dla instytucji
działających na
rzecz osób
niepełnosprawnych

lebenshilfe
Wege für Menschen

<http://www.lebenshilfen-sd.at>

<http://www.bapid.com>

 Stephansstift
**Zentrum für
Erwachsenenbildung**

<http://www.zeb.stephansstift.de>

<http://www.malidom.hr>

<http://www.lodz.san.edu.pl>

<http://www.fenacerci.pt/web>

<http://www.cudvcrna.si>

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Niniejsza publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autora. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania zawartych w niej informacji.

MINCE – Model Kształcenia Edukacji Włączającej

2015-1-AT01-KA204-005098

Duration: Listopad 2015 – Październik 2017

<http://www.mince-project.eu>

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1. Ramy prawne włączania do społeczeństwa osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną	7
1.1. Jakie są główne założenia przewodnika?	7
1.2. Kto jest grupą docelową przewodnika MINCE?	7
1.3. Kim są osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną?	8
1.4. Jak stworzono Przewodnik MINCE?	10
2. Ramy prawne włączania do społeczeństwa osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.	13
3. Kryteria włączania do społeczeństwa.....	19
4. Kryteria włączania do społeczeństwa i edukacji środowiskowej.....	26
4.1. Zwiększanie świadomości - wpływ na postawy społeczne.....	26
4.2. Dostępność i powiązane z nią możliwości edukacyjne	32
5. Diagnoza i udział organizacji pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych w włączaniu do społeczeństwa	40
5.1. Rola organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w lokalnej społeczności.....	40
5.2. Tworzenie sieci społecznej w obrębie lokalnej społeczności	44
5.3. Udział organizacji w procesie rozwoju regionalnego.....	47
6. Diagnoza indywidualnych potrzeb.....	57
6.1. Diagnoza skoncentrowana na osobie/Wpieranie interakcji z członkami lokalnej społeczności.....	57
6.2. Narzędzia służące szkoleniu pracowników organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.....	63
6.3. Mediacja rówieśnicza: Osoby z lekką niepełnosprawnością intelektualną.....	65
7. Podsumowanie	* -
Referencje	+&

Wprowadzenie

Przewodnik MINCE dla instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, został stworzony jako wynik działań w ramach projektu MINCE - Model Kształcenia Edukacji Włączającej. Projekt trwał od Listopada 2015 do Paźniernika 2017. Koordynatorem projektu była instytucja Lebenshilfen Soziale Dienste GmbH (Austria), która realizowała projekt z następującymi instytucjami z sześciu krajów partnerskich: BAPID - Bułgarska organizacja działająca na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną, Stephansstift Zentrum für Erwachsenenbildung gem. GmbH - Niemieckie centrum edukacji osób dorosłych, MALIDOM Zagreb – Dnevni centar za rehabilitaciju djece i mladeži, - Chorwackie centrum rehabilitacji dzieci i młodych dorosłych, Społeczna Akademia Nauk - Polska, FENACERCI – Portugalska Narodowa Federacja Spółdzielni Społecznych (*National Federation of Social Cooperatives*), and CUDV Center za usposabljanje delo in varstvo Črna na Koroškem - Słoweńskie Centrum Pracy, Edukacji Zawodowej i Opieki Socjalnej.

Głównym celem projektu jest zwiększenie włączania do społeczeństwa osób ze znaczącą niepełnosprawnością intelektualną. Dzięki działaniom w projekcie stworzono liczne narzędzia (programy, przewodniki, kompendium) pokazujące propozycję struktury kształcenia edukacji włączającej. Beneficjentami poszczególnych narzędzi są różne grupy: osoby niepełnosprawnością intelektualną (lekką i znaczną), opiekunowie osób niepełnosprawnych,

2015-1-AT01-KA204-005098

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

1. Ramy prawne włączania do społeczeństwa osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną

Przewodnik MINCE dla instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych ma za zadanie wspomagać proces włączania osób niepełnosprawnych do społeczeństwa. Przewodnik ma wspierać ocenę i dostosowanie istniejących usług w zgodzie z założeniami o inkluzji oraz opisać strategie jakie organizacje powinny wdrożyć aby ich działania były podporządkowane wytycznym kształcenia edukacji włączającej.

1.1. Jakie są główne założenia przewodnika?

Usługi oferowane przez instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być rozszerzone na rzecz metod kształcenia lokalnych społeczności. Organizacje powinny wykorzystywać wiedzę fachową, doświadczenia i istniejące narzędzia aby stanowić pomost pomiędzy osobami ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną a społeczeństwem. Przewodnik MINCE zawiera wskazówki, mogące znaleźć zastosowanie w obrębie działalności organizacji, umożliwiające włączenie do społeczeństwa, indywidualną ocenę klienta instytucji i ocenę lokalnej społeczności.

1.2. Kto jest grupą docelową przewodnika MINCE?

Z informacji zawartych w przewodniku, mogą

skorzystać osoby pracujące na polu niepełnosprawności, od obszaru bezpośredniej opieki, terapii, edukacji aż do szczebla kierowniczego. Przewodnik jest przeznaczony dla wszystkich osób wspierających inkluzję i edukację środowiskową pracujących w obrębie organizacji pozarządowych oraz jest skierowany do działaczy politycznych mogących mieć wpływ na zwiększenie dostępności usług, uczestnictwa w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, inkluzji społecznej czy edukacji środowiskowej.

1.3. Kim są osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną?

Definicja niepełnosprawności ICF

W dokumencie *Towards a Common Language for Functioning, Disability and Health* wprowadzającym Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF) zaproponowano model biopsychospołeczny, jako adekwatnie opisujący zjawisko niepełnosprawności.

W tym modelu, niepełnosprawność jest postrzegana jako wynik interakcji pomiędzy zdrowiem fizycznym jednostki, kontekstem osobistym (takim jak wiek, płeć, style radzenia sobie, status socjoekonomiczny, wykształcenie, zawód, przeszłe i aktualne wydarzenia życiowe, zachowanie, osobowość itp.) i środowiskiem (np. postawami społecznymi, plan urbanistycznym przestrzeni, regulacjami prawnymi, klimatem itp.).

Definicja zawarta w Milenijnych Celach Rozwoju (Millennium Development Goals)

Milenijne Cele Rozwoju, to osiem celów, które 189 członków ONZ zobowiązało się osiągnąć do 2015 r. w ramach Projektu Milenijnego ONZ.

Niepełnosprawność nie jest definiowana na bazie oceny funkcjonowania jednostki lecz raczej na podstawie modelu ekologicznego, uwzględniającego wpływ środowiska i interakcję pomiędzy postawami społecznymi oraz fizycznym, ekonomicznym i politycznym środowiskiem, utrudniającymi pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (United Nations, 2011).

Definicja sieci PMLD

Sieć społeczna: Głęboka i Sprzężona Niepełnosprawność Intelktualna (*The PMLD - profound and Multiple Learning Disabilities*) jest siecią zrzeszającą osoby działające na rzecz poprawy warunków życia dzieci i dorosłych z głęboką i sprzężoną niepełnosprawnością.

“Dzieci i dorośli z niepełnosprawnością w stopniu znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnością sprzężoną, są to osoby doświadczające ograniczenia w zakresie wielu funkcji życiowych z pośród których najbardziej zaburzona jest zdolność uczenia się. Mają oni trudności w zakresie komunikacji, jak również mogą doświadczać zaburzeń w zakresie funkcjonowania fizycznego, zdrowotnego, narządów zmysłów oraz zdrowia psychicznego. Połączenie tych wielu czynników oraz brak odpowiedniego wsparcia, prowadzić może do zaburzeń w zachowaniu. Przykładami osób u których stwierdza się niepełnosprawność sprzężoną, są osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ASD) czy z syndromem Downa. Wszystkie osoby, z niepełnosprawnością w stopniu znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnością sprzężoną, potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu” (PMLD Network).

Różnorodność wśród osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym

"Nie dzieli nas różnice. Dzieli nas nasz brak zdolności do rozpoznawania, akceptowania i korzystania z tych różnic" (Audre Lorde 1986)

Poruszanie tematu włączania do społeczeństwa osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną wymaga uznawania różnic pomiędzy ludźmi takich jak płeć, wiek, umiejętności, kultura, pochodzenie etniczne, status ekonomiczny, język, przekonania religijne, orientacja seksualna, które oprócz funkcjonowania intelektualnego są ważnymi zmiennymi służącymi do opisu jednostki.

Niektóre z tych cech np. niepełnosprawność, płeć, pochodzenie etniczne, mogą być silnie powiązane z kontekstem społecznym i przyczynić się do dyskryminacji ze strony społeczeństwa. Działania na rzecz grupy docelowej wymagają rozpoznawania i uznawania różnic i uwzględniania ich w strategiach włączania do społeczeństwa. Uwaga na różnorodność wśród osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną przyczynić się może do walki przeciwko stereotypizacji i dyskryminacji.

1.4. Jak stworzono Przewodnik MINCE?

Tworzenie przewodnika rozpoczęło się od spotkań z przedstawicielami grupy docelowej, w ramach grup fokusowych, które zrealizowano we wszystkich krajach partnerskich. W spotkaniach uczestniczyło łącznie 65 profesjonalistów zatrudnionych w warsztatach, domach opieki, centrach zatrudnienia osób niepełnosprawnych itp., posiadających zróżnicowaną wiedzę i doświadczenie (psychologowie, pracownicy socjalni, psychoterapeuci, doradcy zawodowi, kierownicy).

Zadaniem grup fokusowych było zdecydowanie, jaka

wiedza i narzędzia umożliwiałyby pracownikom instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych wdrażanie i promocję włączania do społeczeństwa.

Kolejnym etapem tworzenia Przewodnika, było zaangażowanie w ten proces grupy mediatorów rówieśniczych. W krajach partnerskich, przeprowadzono spotkania grup fokusowych z uczestnictwem osób z niepełnosprawnością intelektualną. Pośród uczestników, były osoby posiadające doświadczenie w zakresie ubiegania się o własne prawa. Uczestnicy dyskutowali o koncepcji mediacji rówieśniczej, sytuacji osób z niepełnosprawnością w kontekście postaw społecznych z uwzględnieniem ich własnych doświadczeń oraz doświadczeń innych osób, z którymi mieli kontakt.

Trzecim elementem jaki uwzględniono, było zdobywanie danych w krajach partnerskich. Wśród pracowników organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych (dyrektorzy, menadżerowie, opiekunowie itp.), rozpowszechniono kwestionariusz. odnoszący się do opisu potrzeb osób z niepełnosprawnością, metod oceny skutecznej inkluzji osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym, możliwości współprac pomiędzy organizacjami a społeczeństwem, udziału jaki mogą mieć instytucje w procesie włączania osób z niepełnosprawnością do społeczeństwa oraz mogących na to wpływać czynników.

Dodatkowo, w krajach partnerskich zebrano dobre praktyki ukazujące wdrażanie założeń o inkluzji

**Ramy prawne włączania
do społeczeństwa osób
ze znaczną
niepełnosprawnością
intelektualną**

2. Ramy prawne włączania do społeczeństwa osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, ratyfikowana przez Unię Europejską w 2010 roku ma za zadanie promować, chronić i zapewniać pełne i równe korzystanie z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby z niepełnosprawnością, na równi ze wszystkimi innymi obywatelami. (zob. Art 1).

Włączanie do społeczeństwa jest jedną z naczelných zasad konwencji, podkreślanych w wielu artykułach. Spośród artykułów promujących włączanie do społeczeństwa można wymienić:

Art 9: Dostępność

Art 12: Równość wobec prawa

Artykuł nakłada obowiązek uznawania osób niepełnosprawnych za podmioty prawne mające zdolność prawną, na zasadzie równości z innymi osobami, zapewniania im pomocy w korzystaniu ze zdolności prawnej, zabezpieczanie ich przed nadużyciom zgodnie z międzynarodowym prawem praw człowieka. Uwzględnia respektowanie ich praw, woli, preferencji, gwarantowanie prawa do posiadania i dziedziczenia własności, kontroli własnych spraw finansowych, dostępu do pożyczek i kredytów.

Artykuł 12 jest powiązany z innymi prawami podkreślonym w Konwencji: prawem do dostępu do wymiaru sprawiedliwości (art. 13), wolnością i bezpieczeństwem osobistym (art. 14), prawem do prowadzenia życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo (art. 19), do wolności wypowiedzania się

i wyrażania opinii oraz dostępu do informacji (art 21), do poszanowania domu i rodziny (art. 23), prawem do edukacji na wszystkich jej poziomach i przez całe życie(art. 24), prawem do osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu stanu zdrowia, bez dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność (art. 25), prawem do korzystania z praw politycznych na zasadzie równości z innymi osobami włączając w to prawo i możliwość korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego (Art 29) (United Nations, 2014).

Art 13: Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

Art 19: Prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo

Osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną są często postrzegane jako niezdolne do samodzielnego życia. Artykuł podkreśla natomiast, że osoby niepełnosprawne powinny mieć możliwość wyboru miejsca zamieszkania, podejmowania decyzji odnośnie tego, gdzie i z kim będą zamieszkiwać, dostępu do szerokiego zakresu usług świadczonych w domu, w miejscu zamieszkania i świadczonych w ramach lokalnej społeczności oraz pomocy niezbędnej do życia w społeczności i integracji społecznej, co ma zapobiegać izolacji oraz segregacji społecznej.

Dostępność do usług w lokalnej społeczności powinna odpowiadać indywidualnym potrzebom jej członków. (Committee on the Rights of Persons with Disability, 2017).

Art 23: Poszanowanie domu i rodziny

Art 24: Edukacja

Art 25: Zdrowie: osoby niepełnosprawne mają prawo do osiągnięcia najwyższego możliwego poziomu stanu

zdrowia, bez dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność.

Art 27: Praca i zatrudnienie

Art 29: Udział w życiu politycznym i publicznym

Aby umożliwić osiągnięcie tych celów Komisja Europejska wprowadziła *Europejską Strategię w Sprawie Niepełnosprawności 2010-2020*, która ma promować i zapewniać pełną partycypację i inkluzję osób z niepełnosprawnością intelektualną do społeczeństwa. Strategia koncentruje się na ośmiu poniższych działaniach:

- **Dostępność** oznaczająca, równy dostęp osób niepełnosprawnych do otoczenia, technologii, systemów informacyjno-komunikacyjnych, pozostałych obiektów i usług.
- **Uczestnictwo** oznaczające, że każdy obywatel ma równe prawo do uczestnictwa w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym oraz istnieje konieczność podejmowania działań na rzecz usuwania barier uniemożliwiających równą obecność w życiu publicznym, korzystanie z różnorodnych aktywności i usług.
- **Równość** oznaczająca ochronę przed dyskryminacją i promocję polityki równych szans.
- **Zatrudnienie** oznaczające umożliwienie osobom z niepełnosprawnością zatrudnienia na otwartym rynku pracy.
- **Kształcenie i szkolenie** rozumiane jako promowanie edukacji włączającej i strategii uczenia się przez całe życie.
- **Ochrona socjalna** podkreślająca pomoc

osobom niepełnosprawnym w radzeniu sobie z wyzwaniami takimi jak nierówność dochodów, zagrożenie ubóstwem, wykluczenie społeczne.

- **Zdrowie** oznaczające dostęp do świadczeń zdrowotnych i rehabilitacyjnych.
- **Działania zewnętrzne** odnoszące się do działań na rzecz praw osób z niepełnosprawnością na poziomie międzynarodowym.

Prawa te powinny być niezbywalne, niepodzielne i powszechnie stosowalne oraz stanowić podstawę prawną do działań na rzecz osób z niepełnosprawnością. Fizyczne, sensoryczne, psychiczne i intelektualne ograniczenia z jakimi związana jest niepełnosprawność intelektualna w połączeniu z barierami pojawiającymi się w środowisku, mogą utrudniać pełne uczestnictwo w życiu społecznym. (Art. 1 Konwencji).

2015-1-AT01-KA204-005098

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Kryteria włączania
do społeczeństwa

3. Kryteria włączania do społeczeństwa

“Włączanie do społeczeństwa, oznacza zapewnianie osobom z niepełnosprawnością dostępu do aktywności, podejmowania ról społecznych, nawiązywania interakcji, na równi z pełnosprawnymi członkami społeczeństwa.” (Bates & Davis, 2004).

W literaturze można odnaleźć liczne definicje włączania do społeczeństwa. Projekt MINCE bazuje na zasadach włączania zgodnych z Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz definicją " Włączanie do społeczeństwa, oznacza zapewnianie osobom z niepełnosprawnością dostępu do aktywności, podejmowania ról społecznych, nawiązywania interakcji, na równi z pełnosprawnymi członkami społeczeństwa." (Bates, Davis, 2004).W odniesieniu do organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych włączanie będzie oznaczało:

- o zwieszenie dostępności (rozpoznanie i usunięcie fizycznych i komunikacyjnych barier)
- o oddziaływanie na postawy społeczne.

Dodatkowo, istnieje konieczność:

- o określenia strategicznych zasad, którymi mają kierować się organizacje w procesie promowania inkluzji społecznej
- o wprowadzenie włączających praktyk do działalności organizacji (Booth i in., 2002).

W oparciu o dyskusje osób pracujących z osobami z niepełnosprawnością oraz samych osób niepełnosprawnych, w projekcie MINCE wyróżniono poniżej wyszczególnione kryteria definiujące proces włączania do społeczeństwa.

Ze względu na złożoność potrzeb przedstawicieli grupy docelowej projektu, kryteria związane są różnymi aspektami życia osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną jak również prezentują całościowe ujmowanie procesu włączania.

Dostęp do aktywności i usług w obrębie społeczności lokalnej oznaczający

- Rozpoznawanie i usuwanie barier fizycznych np. architektonicznych.
- Wykorzystywanie innowacyjnych narzędzi i środków zwiększających mobilność osób z niepełnosprawnością.
- Odpowiedni transport publiczny umożliwiający dotarcie do miejsc publicznych i skorzystanie z usług.
- Zapewnianie w budynkach windy, podjazdów, drzwi automatycznych.
- Komunikację pozbawioną barier.
- Zapewnianie urzędzeń ułatwiających komunikację alternatywną. (np. syntezatory mowy, komunikatory itp.).
- Komunikację z każdą osobą, w oparciu o wspomagającą i alternatywną formę komunikacji jako nieodłączny element świadczonych usług.
- Znajomość i docenianie alternatywnych i wspomagających metod komunikacji.
- Dostępność materiałów napisanych w języku łatwym do czytania .

Zasady związane z włączaniem są wprowadzane w obrębie organizacji

- Kierownicy oraz opiekunowie wiedzą czym jest inkluzja społeczna.
- Organizacje oprócz podejmowania swoich zadań pomocowych mają swój udział w rozwoju społeczeństwa,

- Usługi dla osób z niepełnosprawnością stanowią nieodłączną część funkcjonowania lokalnej społeczności.
- Kierownicy i opiekunowie osób niepełnosprawnych walczą na rzecz usuwania barier uniemożliwiających inkluzję.
- Budowanie relacje interpersonalnych i zwiększanie jakości i częstotliwości interakcji społecznych jest uwzględniane w pracy z osobami z niepełnosprawnością.
- Różnorodność pośród ludzi jest postrzegana jako korzystny aspekt życia.

Organizacja wprowadza działania sprzyjające włączaniu

- Zajęcia w czasie w wolnym, takie jak uprawianie sportu, branie udziału w wydarzeniach kulturalnych czy uczestnictwo w obrzędach religijnych są dostępne dla osób o zróżnicowanych preferencjach i dla osób pochodzących z różnych środowisk.
- Działania na rzecz inkluzji są planowane z uwzględnieniem poziomu lokalnych społeczności.
- Usługi powinny są nastawione na zapewnianie dobrostanu osób ze znaczną niepełnosprawnością. Nacisk powinien być położony na ich dobrostan społeczny.
- Wszystkie osoby z niepełnosprawnością są zachęcane do określania swoich preferencji.
- Preferencje i wybory osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną są

szanowane i uwzględniane.

- Umiejętności i zdolności osób niepełnosprawnych (np. zdolności artystyczne, rękodzielnicze) są wspierane i rozwijane
- Współpraca z rodzicami osób niepełnosprawnych jest kluczowa.
- Rodzice powinni być zaangażowani w budowanie przymierza pomiędzy osami z niepełnosprawnością a społeczeństwem.
- Osoby niepełnosprawne mają możliwość dokonywania niezależnych wyborów a podejmowanie decyzji jest wspierane przez ich opiekunów.
- Organizacje mają za zadanie rozpowszechniać w obrębie lokalnej społeczności informacje o podejmowanych działaniach i wdrażanych programach.
- Organizacje stosują politykę "otwartych drzwi" odnośnie lokalnej społeczności.
- Organizacje nawiązują współpracę z innymi dostawcami usług w społeczności.
- Pracownicy organizacji powinni być otwarci na nowe, niekonwencjonalne rozwiązania.
- Pracownicy organizacji są wyszkoleni w pełnieniu roli mediatora w odniesieniu do trudnych zachowań osób ze znaczną niepełnosprawnością.

“Gdy jesteś osobą ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną, musisz czekać sześć miesięcy na wizytę u dentysty.” (Osoba zatrudniona w organizacji

Postawy społeczne powinny być kształtowane przy pomocy zasad i celów włączania do społeczeństwa

- Społeczeństwo jest uwrażliwione na

opiekującej się osobami niepełnosprawnymi, 2017)

zachowanie zasad równości i braku dyskryminacji jakiejkolwiek grupy społecznej.

- Osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną mają dostęp do opieki zdrowotnej i programów profilaktycznych na równi z resztą społeczeństwa.
- Osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną podlegają ochronie prawnej.
- System kształcenia jest otwarty na różnorodność pomiędzy ludźmi.
- Osoby pełnosprawne mają świadomość, że osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną posiadają wiedzę i umiejętności.
- Członkowie społeczeństwa są przygotowani do nawiązywania kontaktu i komunikacji z osobami z niepełnosprawnością intelektualną.
- Członkowie społeczeństwa wiedzą jakie są potrzeby osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.

2015-1-AT01-KA204-005098

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

A photograph of a man with glasses and a woman smiling. The man is in the foreground, wearing a red polo shirt and blue-rimmed glasses. He has a slight smile and is looking towards the camera. A woman with blonde hair and sunglasses on her head is behind him, smiling broadly. Her hand is on his shoulder. In the background, there are posters on a wall, some with green and blue colors. A blue circular graphic with white text is overlaid on the bottom left of the image.

**Kryteria włączania
do społeczeństwa
i edukacji
środowiskowej**

4. Kryteria włączania do społeczeństwa i edukacji środowiskowej

“Edukacja środowiskowa, ma swoje korzenie w procesie wzmocnienia podmiotowości obywateli, zmiany i próbie sprostania wyzwaniom społecznym, zwiększaniu świadomości społeczeństwa oraz w szacunku do drugiego człowieka. Zachodzi w obrębie jak i w wyniku działań lokalnej społeczności i jest odpowiedzią na indywidualne potrzeby jej członków. Buduje zdolność społeczności do odpowiadania na bariery edukacyjne i zwiększa zaangażowanie polityczne obywateli”
(AONTAS 2004).

Celem projektu MINCE jest stworzenie Modelu Kształcenia Edukacji Włączającej uwzględniającego założenia Edukacji Środowiskowej.

Organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, jako organy reprezentujące przedstawicieli grupy docelowej - osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną, zwiększają możliwości lokalnej społeczności do podejmowania aktywności na rzecz włączania do społeczeństwa. Włączanie do społeczeństwa/inkluzja społeczna jest rozumiana jako "pełny, nieograniczony dostęp do pełnienia ról społecznych, nawiązywania relacji na równi z pełnosprawnymi obywatelami".

W kolejnych podrozdziałach poruszane są strategie podnoszenia świadomości społecznej oraz zwiększania dostępności. Podrozdział *Dostępność* jest obejmuje dwa tematy związane z włączaniem do społeczeństwa - *Zwiększanie dostępności przez usługodawców* oraz *Zwiększanie dostępności poprzez kontakt pomiędzy członkami społeczeństwa*

4.1. Zwiększanie świadomości - wpływ na postawy społeczne

Organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych pełnią kluczową rolę w redukcji krzywdzących stereotypów dotyczących osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.

Podstawą prawną do działań w tym obszarze jest art. 8 Konwencji ONZ o Prawach Osób

Niepełnosprawnych - Podnoszenie świadomości:

"Państwa Strony zobowiązują się podjąć natychmiastowe, skuteczne i odpowiednie działania w celu:

(a) podniesienia świadomości społeczeństwa, w tym na poziomie rodziny, w sprawach dotyczących osób niepełnosprawnych, a także działania na rzecz wzmocnienia poszanowania praw i godności osób niepełnosprawnych,

(b) zwalczania stereotypów, uprzedzeń i szkodliwych praktyk wobec osób niepełnosprawnych, w tym związanych z płcią i wiekiem, we wszystkich dziedzinach życia

(c) promowania wiedzy o zdolnościach i wkładzie osób niepełnosprawnych"

Edukacja środowiskowa i edukacja włączająca przyczyniają się do podnoszenia świadomości społeczeństwa i kreowania postaw społecznych sprzyjających tworzeniu nowych możliwości edukacyjnych jak również wpływają na działania lokalnych samorządów, organizacji i usługodawców w obrębie lokalnej społeczności.

"Zależy mi aby Lebenshilfen pokazało swoje zaangażowanie w działalność na rzecz przestrzegania praw człowieka nie tylko w obrębie organizacji ale też lokalnej społeczności. (David Formayer, klient Lebenshilfen SD, Graz)

Na proces tworzenia się tożsamości, kluczowy wpływ mają wyznawane przez jednostkę poglądy, jej wartości jak również warunki społeczne. Rozumienie istniejących różnic i podobieństw pomiędzy ludźmi, wynikających z tej różnorodności konsekwencji i stosowanie strategii radzenia sobie tą różnorodności, wymaga ciągłego zaangażowania w przestrzeganie praw obywatelskich oraz krytycznego spojrzenia na funkcjonujące postawy społeczne (Murray i in, 2006). W ramach projektu MINCE proponuje się następujące

metody podnoszenia świadomości społecznej:

- Zapewnianie szkoleń dla lokalnych usługodawców np. przedstawicieli władz lokalnych, pracowników opieki medycznej, dotyczących podnoszenia świadomości społecznej, angażowania w życie społeczne osób niepełnosprawnych, komunikacji z osobami z niepełnosprawnością
- Zapewnianie edukacji środowiskowej i szkoleń dla członków społeczności, przedstawicieli biznesu np. właścicieli sklepów, kierowców komunikacji publicznej, personelu restauracji.
- Organizowanie warsztatów dla dzieci, młodzieży i dorosłych poruszających tematykę praw człowieka a także różnic pomiędzy ludźmi.
- Prowadzenie kampanii społecznych.
- Dzielenie się własnymi historiami życiowymi przez osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.
- Edukacja lokalnych społeczności w zakresie metod umożliwiających poprawę jakości życia osób ze specjalnymi potrzebami.
- Organizacja dni "kreatywnej komunikacji" (w trakcie, których metody komunikacji alternatywnej są prezentowane przez osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym oraz ich rówieśników)
- Promowanie strategii włączania, takich jak organizacja wydarzeń w przestrzeni publicznej.
- Organizacja wydarzeń kulturalnych i artystycznych (np. spektakli teatralnych,

wystaw malarskich, warsztatów rękodzielniczych), uwzględniających udział osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną, w celu zwiększenia wiedzy społeczeństwa o umiejętnościach osób niepełnosprawnych intelektualnie..

Przykład dobrej praktyki

Dobra praktyka:

Instytucja wdrażająca: Ośrodek opieki dziennej i rehabilitacji “Mali dom-Zagreb”

<http://www.malidom.hr>

Kreowanie postaw społecznych

“Zakaj volim Zagreb” (Czemu kocham Zagrzeb) jest projektem edukacyjnym stworzonym w ramach programu aktywizacyjnego ośrodka “Mali dom-Zagreb.” Projekt trwał przez jeden rok szkolny (2015–2016). W celu przekazania informacji o mieście, zdecydowano się wykorzystać w projekcie materiały o zróżnicowanych właściwościach (wizualnych, dźwiękowych, dotykowych). Przekazywanie informacji za pomocą wielu kanałów zmysłowych, pozwoliło uczniom o różnych potrzebach rehabilitacyjnych i edukacyjnych na lepsze rozumienie treści oraz uczenie się na bazie własnego doświadczenia. W procesie kształcenia zapewniono niezbędne wsparcie i ułatwienia w zakresie komunikacji, korzystano z różnych mediów jak np. muzyka, sztuka, do realizacji celów związanych z indywidualnym rozwojem jednostek (w sferze komunikacji, zdolności do uczenia się, integracji sensorycznej, funkcji motorycznych). Uczniom towarzyszyli nauczyciele specjaliści, doradcy zawodowi, arteterapeuci, opiekunowie centrum.

Dwa razy w tygodniu, organizowano zajęcia

składające się z części edukacyjnej oraz z warsztatów arteterapeutycznych. W trakcie warsztatów, za pomocą kredek, kartonów, kleju itp. uczniowie wykonywali makiety wybranych dzielnic i budynków. W języki łatwym do czytania pisali historie o okolicy, w której mieszkają. Na koniec roku, przez okres jednego miesiąca, stworzone prace były prezentowane na wystawie zorganizowanej w lokalnej bibliotece.

Grupą docelową projektu były dzieci ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną, zaburzeniami sensorycznymi, motorycznymi i złożonymi potrzebami komunikacyjnymi. W zajęciach wzięli udział uczniowie w wieku pomiędzy 11 a 16 rokiem życia.

Projekt powstał w oparciu o założenia działalności Mali dom-Zagreb, łącząc różne środowiska w których uczniowie żyją, uczą się i uczestniczą w rehabilitacji.

Projekt wspierali bibliotekarze i lokalni urzędnicy z urzędu miasta z Wydziału Polityki Społecznej oraz wolontariusze i studenci z Wydziału Nauk Społecznych

Kluczowymi założeniami projektu było:

- Zastosowanie uniwersalnego modelu nauczania.
- Uczenie się polisensoryczne
- Aktywne uczestnictwo uczniów
- Zapewnianie uczniom możliwości zdobycia ważnych, znaczących doświadczeń
- Realizacja celów związanych z rozwojem i zmianą w funkcjonowaniu jednostek oraz celów o charakterze ekologicznym
- Wykorzystanie metod arteterapeutycznych

Stworzone w wyniku zajęć dzieła, w maju 2016 były

prezentowane w lokalnym muzeum.

Idea organizacji wystawy powstała w trakcie wycieczki podopiecznych organizacji do lokalnej biblioteki. Ponieważ w bibliotece często organizowane są wystawy prac stworzonych w innych instytucjach, przekazano informacje o bieżącym projekcie oraz zaproponowano wspólne zorganizowanie wystawy w maju (jako, że jest to miesiąc z trakcie którego w Zagrzebiu organizowane są obchody "dnia miasta." Przez miesiąc, osoby korzystające z usług biblioteki, mogły dowiedzieć się informacji o osobach ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną oraz popodziwiać ich prace.

Wystawa otworzyła drogę do dalszej współpracy z biblioteką.

W dalszej kolejności zorganizowano kolejne wystawy promujące projekt np. w trakcie Festiwalu Równych Szans (Maj, 2016) oraz w Urzędzie Miasta (Październik, 2016).

Projekt poruszał ważne dla uczniów ze znaczną niepełnosprawnością tematy oraz przygotowywał ich do większego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności. Współpraca z biblioteką umożliwia dalsze planowanie przygotowywanie wystaw będących wynikiem działalności podopiecznych Centrum.

Wskazówka

Stowarzyszenie "Inclusion Europe" stworzyło europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia dla informacji sformułowanej w wersji drukowanej, elektronicznej, głosowej lub w formie nagrania

Ten model edukacji oraz przekazywania istotnych informacji lokalnej społeczności jest obecnie rozszerzany o kolejne obszary. Obecnie, planowane są wystawy w kolejnych lokalizacjach - w sali gimnastycznej oraz domu opieki dla osób starszych. Projekt może ulegać łatwej adaptacji w odpowiedzi na

wideo:

http://easy-to-read.eu/wp-content/uploads/2014/12/EN_Information_for_all.pdf

różne potrzeby osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną. Ważnym aspektem wykorzystania zaprezentowanego modelu jest wybór tematów i aktywności, które wiążą się z prawdziwym kontekstem życiowym oraz zaangażowaniem w działania lokalnych bibliotek, muzeów, wydarzeń kulturalnych.

4.2. Dostępność i powiązane z nią możliwości edukacyjne

Wskazówka

Informacje pomagające zwiększać dostępność organizowanych działań:

http://www.capito.eu/de/Angebote/Barrierefreie_Information/

Artykuł 9 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych "Dostępność" zobowiązuje do podejmowania odpowiednich środków w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

Dostępność w kontekście edukacji włączającej osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną rozumiana jest jako ukształtowanie usług oferowanych w obrębie lokalnych społeczności tak aby były bardziej dostępne oraz zwiększanie dostępności do korzystania z usług przez zapewnianie osobom ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną niezbędnego wsparcia w procesie interakcji pomiędzy nimi a resztą społeczeństwa.

4.2.1. Zwiększanie dostępności przez

usługodawców

Kształtowanie przestrzeni

"Czasami ludzie chcą zrobić dla mnie coś dobrego i dają mi czekoladę, ale ja nie jestem dzieckiem! Nie chcę, żebyście zamiast rozmawiać ze mną, dawali mi czekoladę!" (Klient organizacji działającej na rzecz osób niepełnosprawnych)

- Organizacja powinna planować przyjazne i dostępne dla osób niepełnosprawnych przestrzenie.
- Organizacje muszą zapraszać do współpracy lokalnych architektów i inżynierów w celu poznania wytycznych projektowania przestrzeni bez barier
- Organizacja powinna zapewniać dostęp do transportu umożliwiającego korzystanie z różnorodnych usług i udziału w wydarzeniach sportowych, kulturalnych itp. w obrębie lokalnej społeczności
- Organizacja powinna działać na rzecz dostosowywani budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Komunikacja i zwiększanie udziału

- Usługi oferowane w obrębie lokalnej społeczności powinny być dostępne dla osób z niepełnosprawnością poprzez stosowanie odpowiednich metod komunikacji.
- Materiały w języku łatwym do czytania powinny być dostępne.
- Konferencje, wydarzenia kulturalne czy religijne powinny być planowane z uwzględnieniem reguł dostępności w kontekście komunikacji.

4.2.2. Zwiększanie dostępności poprzez kontakt pomiędzy członkami społeczeństwa

Jednym z kluczowym pytań stawianym w kontekście projektu MINCE jest pytanie o sposoby zwiększenia częstotliwości interakcji osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną a resztą społeczeństwa.

"Co mnie irytuje? Gdy chce coś zamówić w kawiarni a kelner nie zwraca się do mnie, tylko pyta mojego opiekuna czego chciałbym się napić." (Klient organizacji działającej na rzecz osób niepełnosprawnych)

.Według osób z niepełnosprawnością intelektualną kluczowe jest aby:

- o zidentyfikować miejsca publiczne, w których osoby z niepełnosprawnością są mile widziane
- o planować i zwiększać możliwości spotkań członków lokalnej społeczności i osób z niepełnosprawnością

Spotkania powinny następować w trakcie codziennych sytuacji. Przykładem takiej codziennej sytuacji jest samodzielne wyjście do sklepu w celu zakupu szczoteczki do zębów. Codzienną sytuacją nie jest natomiast wyjście do sklepu z grupą osób z niepełnosprawnością intelektualną. Lepsze poznanie siebie nawzajem, będzie miało pozytywne skutki dla każdej ze stron interakcji. Większa częstotliwość sytuacji, w których będą się spotykały osoby pełnosprawne z osobami z niepełnosprawnością sprzyja redukcji lęku i niepewności u wszystkich osób wchodzących ze sobą w kontakt.

- o zapewniać wsparcie w komunikacji o charakterze mediacji

Aby przezwyciężyć bariery w komunikacji i zapobiec potencjalnym nieporozumieniom, interakcje pomiędzy osobami ze znaczną niepełnosprawnością

Wskazówka

Komunikacyjna Karta Praw została stworzona przez Amerykańskie Towarzystwo Słuchu i Mowy w 1992 r.. Więcej informacji dostępnych jest na stronie: www.asha.org/njc

intelektualną a resztą społeczeństwa, mogą wymagać wsparcia osoby towarzyszącej (Fischer, 2010). W kontekście edukacji środowiskowej, asystenci, terapeuti, opiekunowie osób niepełnosprawnych mogą pełnić rolę osób poszerzających świadomość społeczną. Nabycie niezbędnych do tego umiejętności, umożliwia program MINCE dla opiekunów osób niepełnosprawnych, który został stworzony aby wyposażyć opiekunów w kompetencje i wiedzę pomagające im działać na rzecz promocji włączania osób z niepełnosprawnością intelektualną do społeczeństwa

- o rozwijać empatię i szacunek dla drugiego człowieka wśród członków społeczeństwa

Spotkania z osobami z niepełnosprawnością intelektualną oferują możliwość rewizji poglądów, postaw, uprzedzeń u członków społeczeństwa, zwiększyć ich możliwość do empatycznego reagowania w codziennych sytuacjach. Aby mógł opisany proces, wsparcie ze strony organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością (udzielanie społeczeństwu niezbędnych informacji i wyjaśnień) może być niezbędne.

- o Konieczność komunikacji jest niekwestionowana.
- o Szacunek i uznanie godności drugiego człowieka stanowią podstawę do komunikacji .
- o Komunikaty są kierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnością intelektualną a nie do ich opiekunów
- o Niedopuszczalne jest mówienie o kimś w trzeciej osobie, w sytuacji gdy jest ona obecna

- o Należy akceptować ograniczenia związane z interakcją z osobami ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną (w Communication Bill of Rights, 1992).

Osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną są heterogeniczną grupą pod względem potrzeb związanych z liczbą i intensywnością wchodzenia w interakcje z ludźmi. Indywidualne potrzeby w tym zakresie, powinny być akceptowane przez osoby udzielające wsparcia jak i społeczeństwo.

Dobra praktyka

Przykład dobrej praktyki

Instytucja wdrażająca: Mobile Services, Lebenshilfe für Menschen mit Behinderung Seelze e.V.

www.lebenshilfe-seelze.de

Włączanie w centrum młodzieżowym

Projekt powstał z inicjatywy *serwisu do spraw wsparcie mobilności rodziny*. Rozpoczął się w marcu 2017 r. W ramach projektu raz w tygodniu odbywają się spotkania, w trakcie których możliwe jest skorzystanie z aktywności oferowanych przez centrum młodzieżowe Bau-Hof (<http://www.bau-hof.de/>). W Bau Hof możliwe jest między innymi sprawowanie opieki nad zwierzętami (końmi, kozami, królikami itp.), budowanie szafasów, korzystanie ze ścianki wspinaczkowej, parku linowego, obiektów artystycznych, kawiarni, sali muzycznej, wspólnej kuchni, czytelnicy a także branie udziału w warsztatach.

Grupa osób z niepełnosprawnością intelektualną regularnie uczestniczy w opisanych aktywnościach, w których biorą udział też pełnosprawne dzieci i młodzież. Uczestnicy zajęć spotykają się w

Lebenshilfe, poczym razem idą do Bau Hof. Aby zapewnić komfort uczestnikom zajęć, Labenshfile organizuje wyjścia w małych grupach osób. Celem projektu jest to, aby niezależnie od poziomu funkcjonowania intelektualnego, każde dziecko czy nastolatek, bez dyskryminacji, mogło uczestniczyć w aktywnościach dostępnych na terenie Bau Hof. Ze względu na szeroką ofertę zajęć, każdy uczestnik może wybrać w Bau Hof aktywność dostosowaną do swoich potrzeb i możliwości.

2015-1-AT01-KA204-005098

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

A photograph of a man with short brown hair and a light beard, wearing a brown corduroy jacket over a white and pink striped shirt. He is speaking into a black microphone. In the background, another man with glasses and a dark shirt is visible, looking towards the speaker. A blue circular graphic with white text is overlaid on the bottom left of the image.

**Diagnoza i udział
organizacji pracujących
na rzecz osób
niepełnosprawnych w
włączaniu do
społeczeństwa**

5. Diagnoza i udział organizacji pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych w włączaniu do społeczeństwa

Osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną są grupą szczególnie zagrożoną wykluczeniem i byciem nieuwzględnianym w debacie dotyczącej zwiększania ich udziału w życiu społecznym. Konwencja ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych podkreśla potrzebę popierania i ochrony praw człowieka wszystkich osób niepełnosprawnych, w tym osób wymagających bardziej intensywnego wsparcia (preambuła, pkt. "j"). Realia, związane z warunkami socjopolitycznymi, stoją często w sprzeczności z tą zasadą. Organizacje reprezentujące osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną, mogą przyjmować mediacyjną rolę pomiędzy osobami z niepełnosprawnością a społeczeństwem. Aktualne wyzwania przed jakimi są postawione organizacje, ulegają ciągłym zmianom, co zostało opisane w rozdziale 5.1. Strategiami, które powinny odgrywać centralną rolę w odniesieniu do działań na rzecz osób ze znaczną niepełnosprawnością jest diagnoza skoncentrowana na osobie i diagnoza środowiska (Seifert, 2012). Zostały one opisane w podrozdziale 5.2., 5.3. i 6.1.

5.1. Rola organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w lokalnej społeczności

W życiu państw Europejskich działalność organizacji i osób świadczących usługi na rzecz osób niepełnosprawnych jest częścią większego systemu

opieki socjalnej.

Funkcjonowanie w obrębie tej większej struktury systemu opieki wpływa na działania, warunki i możliwości wdrażania określonych rozwiązań (Schulte-Kemna, 2014). Co za tym idzie, organizacje działające na polu niepełnosprawności, muszą odpowiadać zapotrzebowaniu na pomoc dla różnych grup docelowych. Z jednej strony działalność instytucji sprawia, że reszta społeczeństwa jest uwolniona od tej odpowiedzialności a z drugiej, dzięki oferowanemu wsparciu, umożliwia życie jednostkom i rodzinom osób z niepełnosprawnością. Natomiast, często zapomina się, że już od 19-tego wieku, zadaniem instytucji było zwiększanie użyteczności osób niepełnosprawnych a polityka i działania organizacji były niejednokrotnie nakierowane, na ochronę społeczeństwa przed osobami niepełnosprawnymi. Ówczesne, osobiste wsparcie dla poszczególnych jednostek nie było dostępne dla osób funkcjonujących w obrębie instytucji. Früchtel zaznacza, że "organizacje były odpowiedzialne nie za integrację ale za segregację" (2013a). Od połowy 20-tego wieku, rozpoczynając od krajów skandynawskich, ten obraz zaczął ulegać zmianie. Zaczęto stawiać istotne pytania o włączenie do społeczeństwa, poprawę warunków życia osób niepełnosprawnych i wkładać wysiłek w deinstytucjonalizację systemu opieki. Deinstytucjonalizacja nie oznacza likwidacji istniejących organizacji, ale zmianę postrzegania ich roli (Aselmeier, 2004). Paradygmat zmienia się ze wsparcia udzielanego przez organizacje na wsparcie udzielane przez społeczeństwo, od uniwersalnych metod

udzielania wsparcia do metod nakierowanych na zaspokojenie indywidualnych potrzeb jednostki, z naciskiem na prawo do samostanowienia i samorealizacji osób z niepełnosprawnością oraz korzystania z praktyk, opartych na dowodach naukowych (Schalock, Verdugo, 2012).

Dzięki Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych organizacje muszą zmienić swoje spojrzenie na proces inkluzji. Rola organizacji nie dotyczy już jedynie oddziaływań nakierowanych na same osoby niepełnosprawne ale również na środowisko społeczne i możliwości, włączania społeczeństwa w proces inkluzji.

Włącznie do społeczeństwa ma dwa, ściśle powiązane ze sobą wymiary. Z jednej strony, zgodnie z Konwencją: osoby niepełnosprawne mają prawo do udziału w życiu społecznym a społeczeństwo ma obowiązek zapewnić autonomię i poczucie godności osobistej obywatelem niepełnosprawnym. Dodatkowo, system opieki społecznej powinien uwzględniać metody wsparcia zorientowane na osobę i zorientowane na społeczeństwo. W tym kontekście, działania organizacji na rzecz niepełnosprawnych powinny być rozszerzone. Praktyki "skoncentrowane na osobie" powinny uwzględniać oddziaływanie na lokalną społeczność i świadczone w jej obrębie usługi. Zadaniem organizacji jest wspieranie lokalnych przedsiębiorców, organów administracyjnych, właścicieli instytucji użyteczności publicznej itp. w otwieraniu się na osoby z niepełnosprawnością (Speck ,2013). To zadanie jest z większą łatwością realizowane w przypadku, gdy grupą beneficjentów podejmowanych działań są osoby z

Zadaniem organizacji jest wspieranie lokalnych przedsiębiorców, organów administracyjnych, właścicieli instytucji użyteczności publicznej itp. w otwieraniu się na osoby z niepełnosprawnością (Speck ,2013).

“W kontekście procesu inkluzji, sukces organizacji wyraża się w stopniu, w jakim zwróci ona odpowiedzialność społeczeństwu lub konkretnej przestrzeni społecznej (lokalnej społeczności) i będzie zdolna aby ją tam pozostawić” (Speck, 2013).”

niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim lub umiarkowanym. Dużo większym wyzwaniem, jest osiągnięcie tego celu w odniesieniu do grupy docelowej projektu MINCE - osób z niepełnosprawnością w stopniu znacznym.

Zmiany jakie muszą zajść w organizacjach odnoszą się wymiaru zarządzania instytucją oraz do pracowników organizacji. Zmiana w zakresie postaw, wiedzy i umiejętności pracowników została wzięta pod uwagę w trakcie tworzenia programu MINCE dla opiekunów osób niepełnosprawnych, uwzględniającym opisane wyzwania¹, a podsumowanie tej idei można znaleźć w podrozdziale 4.2. Pierwsza część programu jest skoncentrowana na wymiarze zarządzania organizacjami, natomiast wymiar zmian jakie muszą zajść w odniesieniu do osób zatrudnionych w obrębie instytucji, gra kluczową rolę w procesie wdrażania przywoływanych założeń i dobrych praktyk.

Można powiedzieć, że w kontekście procesu inkluzji “sukces organizacji wyraża się w stopniu, w jakim zwróci ona odpowiedzialność społeczeństwu lub konkretnej przestrzeni społecznej (lokalnej społeczności) i będzie zdolna aby ją tam pozostawić (Speck, 2013).

W tym kontekście, w przyszłości, głównym zadaniem organizacji będzie przyczynianie się do zmiany kultury społeczeństwa na bardziej sprzyjającą inkluzji i otwarciu usług na osoby z niepełnosprawnością, a interwencje nakierowane na jednostkę będą łączyć się z interwencjami nakierowanymi na społeczeństwo

¹ Więcej informacji o projekcie oraz pliki do pobrania są dostępne na stronie projektu MINCE: www.mince-project.eu

(Theunissen, 2006).

A zatem, w jaki sposób organizacje mogą zmieniać dotychczasowe strategię i tworzyć nowe, uwzględniające wymiar oddziaływania na lokalną społeczność i jakiego rodzaju wsparcie instytucje mogą zaproponować lokalnej społeczności aby zwiększyć dostępność usług dla osób ze znaną niepełnosprawnością intelektualną? Oraz, jak organizacje mogą przyczynić się do zmiany kultur na bardziej włączające?

5.2. Tworzenie sieci społecznej w obrębie lokalnej społeczności

Ponieważ, pierwotnym zadaniem organizacji pracujących na rzecz osób z niepełnosprawnością jest wsparcie, opieka, terapia itp. osób niepełnosprawnych, instytucje te, nie są wyspecjalizowane w promowaniu włączania do społeczeństwa osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną. Natomiast instytucje jak i ich pracownicy, mogą stać się agentami zmiany w kontekście włączania. Włączanie musi uwzględniać zarówno poziom jednostki jak i poziom społeczeństwa oraz interakcję pomiędzy nimi. W związku z tym, pojawia się konieczność tworzenia sieci społecznej przyczyniającej się do inkluzji rozumianej jako długofalowy proces. Jak zatem organizacje mogą się przyczynić do tworzenia tego typu, trwałych sieci społecznych?

Można w tym procesie wykorzystać następujące kroki:

- Odnalezienie wspólnych korzyści i powstających możliwości w obrębie społeczności wynikających z włączenia do

społeczeństwa osób niepełnosprawnych.

- Branie udziału w wydarzeniach, organizowanych w obrębie lokalnej społeczności
- Oferowanie warsztatów, kampanii podnoszących świadomość społeczną.
- Współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za dostępność architektoniczną.
- Szkolenie kadry pracującej z osobami niepełnosprawnymi w zakresie włączania do społeczeństwa.
- Organizowanie akcji informacyjnych.
- Praca z innymi z instytucjami, na rzecz zwiększenia udzielanego przez nie wsparcia dla osób z niepełnosprawnością.
- Angażowanie wolontariuszy.
- Współpraca z placówkami edukacyjnymi - szkołami, uniwersytetami, instytucjami kształcącymi osoby dorosłe, miejscami pracy oferującymi staże.
- Szkolenie osób ze znaczną niepełnosprawnością i osób pełnosprawnych w zakresie wzajemnej komunikacji.
- Organizowanie "drzwi otwartych", w trakcie których zapewnia się możliwość wzięcia udziału w działaniach, warsztatach na terenie organizacji
- Odwiedzanie miejsc publicznych w lokalnej społeczności (biblioteki, parki, siłownie itp.).
- Tworzenie sieci organizacji o podobnym profilu działań, tworzenie wspólnych stron internetowych, spotkań, grup współpracujących

ze sobą osób.

- Zapewnianie udziału osobom ze znaczną niepełnosprawnością w organizacji wydarzeń w obrębie lokalnej społeczności.
- Współpraca w projektach.
- Wybieranie przedstawicieli grupy osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną do udziału w spotkaniach rady miejskiej, rad gmin, powiatów, radach dzielnicowych itp.,
- Komunikacja z władzami lokalnymi, usługodawcami, przedsiębiorcami, w celu tworzenia miejsc pracy i staży
- Zmiana nawyków związanych z codzienną działalnością w obrębie organizacji - przeniesienie działań na zewnątrz instytucji.

Przykład dobrej praktyki

Dobra praktyka

Instytucja wdrażająca: Cerci Espinho

<https://www.cerciespinho.org.pt/index.php>

Podnoszenie poziomu świadomości i zwiększania włączania do społeczeństwa. Wykorzystanie zasobów lokalnej społeczności i otwarcie organizacji na społeczeństwo

Cerci Espinho wdraża opisywane działania od 2010.

W ramach swojej działalności organizuje:

- Wycieczki po organizacji w trakcie normalnych dni pracy
- Aktywności, które mają miejsce w obrębie lokalnej społeczności.

W ich działalność zaangażowani są klienci z niepełnosprawnością w tym osoby ze znaczną

niepełnosprawnością intelektualną, przedstawiciele lokalnej społeczności (dzieci w wieku szkolnym, seniorzy korzystający z usług instytucji IPSS – Instituições Particulares de Solidariedade Social, pracownicy, politycy, urzędnicy, przedstawiciele sektora publicznego). Działania są przeprowadzane na terenie organizacji i w miejscach publicznych takich jak restauracje, kawiarnie, muzea, w trakcie jarmarków i innych wydarzeń kulturalnych i sportowych.)

Podstawowym założeniem jest umożliwienie wchodzenia w interakcje lokalnej społeczności i osób z niepełnosprawnością (także osób ze znaczną niepełnosprawnością i osób z trudnościami w uczeniu się) Jest to umożliwiane dzięki tworzeniu okoliczności sprzyjających wymianie informacji i bezpośredniemu kontaktowi, w trakcie udziału we wspólnych aktywnościach. Obecność osób z niepełnosprawnością w przestrzeni publicznej ma poprawiać wizerunek osób niepełnosprawnych oraz zwiększać świadomość społeczną związaną ze zjawiskiem niepełnosprawności. Działania oparte o model wdrożony przez Cerci Espinho są możliwe do replikacji w każdej organizacji, w której zauważa się konieczność zwiększenia obecności w przestrzeni publicznej, osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.

5.3. Udział organizacji w procesie rozwoju regionalnego

Organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych są częścią lokalnego środowiska, w związku z czym powinny wziąć odpowiedzialność za jego aktywne współtworzenie. Mogą uczestniczyć w

rozwoju kultury sprzyjającej włączaniu za pomocą podejmowania wielu aktywności, łącząc ze sobą przedstawicieli różnych grup społecznych. Sieć New Paths to Inclusion opisuje strategie pomagające integrować społeczność i tworzyć partnerstwo na rzecz włączania. W "12 krokach skutecznego włączania i współpracy" przedstawiciele organizacji i lokalnej społeczności mogą:

12 kroków skutecznego włączania i współpracy (Sieć społeczna New Paths to Inclusion)

1. Dzielić poglądy związane z inkluzją
2. Wspólnie koncentrować uwagę na poszukiwaniu rozwiązań.
3. Dbać o efektywną komunikację
4. Komunikować się w oparciu o szacunek do drugiego człowieka i zasady dyplomacji
5. Tworzyć atmosferę zaufania
6. Dbać aby rozwiązania przynosiły korzyści dla obu stron.
7. Wykorzystywać silne strony każdego z partnerów.
8. W oparciu o współpracę tworzyć nowe strategie i możliwości.
9. Wspólnie rozwiązywać problemy.
10. Szanować prawo do odmiennego zdania, działać na rzecz poszukiwania porozumienia.
11. Budować sieci kontaktów i bezpośrednich interakcji interpersonalnych.
12. Wspólnie cieszyć się z osiągniętych sukcesów.
(sieć społeczna "new paths to inclusion")

Postępowanie w zgodzie z powyższymi wskazówkami umożliwi efektywną współpracę organizacji i lokalnej społeczności.

Zwiększanie uczestnictwa, zawsze odnosi się do całej

społeczności. Mimo różnic w zakresie stylów życia, członkowie społeczeństwa korzystają z tych samych usług, przebywają w tej samej przestrzeni publicznej. Niezależnie od stojących za tym regulacji prawnych, za które odpowiedzialne są organy ustawodawcze, społeczeństwo może przyczynić się do poprawy jakości procesu inkluzji.

Aby tworzyć optymalne warunki włączania do społeczeństwa organizacje powinny:

- o Szkolić pracowników w zakresie umiejętności komunikacji ze społeczeństwem.
- o Inicjować wydarzenia i projekty, przekazujące idee inkluzji szerszej grupie odbiorców.
- o Identyfikować miejsca w przestrzeni publicznej, które są chętnie odwiedzane przez osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.
- o Pomagać w nawiązywaniu interakcji osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych oraz wspierać proces komunikacji.
- o Tworzyć użyteczne narzędzia i zapewniać sprzyjające inkluzji usługi.
- o Być aktywnym w lokalnym środowisku.
- o Zwiększyć liczbę zatrudnionych pracowników.
- o Zwiększyć autonomię i możliwości podejmowania decyzji przez pracowników w kontekście działań na rzecz lokalnej społeczności.
- o Dzielić przestrzeń i zasoby materialne (np.

pomieszczenia, samochody, ogrody itp.)
z lokalną społecznością

Przykład dobrej praktyki

Dobra praktyka

Organizacja wdrażająca: Lebenshilfen Soziale Dienste GmbH

<http://lebenshilfen-sd.at/>

Wydarzenia włączające

Narzędzia użyteczne dla społeczeństwa

Festiwal roślin w Gratkorn

Od 2016, Lebenshilfe Gratkorn organizuje wiosną Festiwal Roślin. Rośliny takie jak bazylia, pomidory, dynie, cukinie, słoneczniki itp. są hodowane w ramach warsztatów dla osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną. Inne organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych, które również oferują swoim podopiecznym podobne aktywności są zapraszane do wzięcia udziału w festiwalu.

Dzięki plakatom i zaproszeniom, w festiwalu bierze udział lokalna społeczność Gratkorn i okolic. W trakcie festiwalu goście zapraszani są na poczęstunek, co stwarza przestrzeń do wspólnego spędzenia czasu i komunikacji społeczeństwa i osób niepełnosprawnych. Wiele osób decyduje się na przyniesienie na festiwal roślin z własnych ogrodów.

Festiwal cieszy się dużym zainteresowaniem a w wyniku próśb o ponowną organizację, festiwal stał się corocznym przedsięwzięciem.

Przykład dobrej praktyki

Dobra praktyka

Organizacja wdrażająca: AKTYWNI – Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Niepełnosprawnych Intelktualnie, partner projektu: Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy im. W. Kikolskiego w Białymstoku

<http://www.bazadobrychpraktyk.org.pl/practice/view/214>

Kooperacja z innymi organizacjami,

Założeniem projektu "Aktywizuję - Wspieram - Nie Wyręczam", finansowanego ze środków własnych, środków PFRON, środków sponsorów i in., było udzielenie wsparcia rodzinom dzieci niepełnosprawnych intelektualnie.

Adresatami zadania było dwadzieścia rodzin z terenu województwa podlaskiego, głównie z powiatu białostockiego, w których znajduje się jedno lub więcej dzieci z niepełnosprawnością, stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z cechami autyzmu i sprzężeniami. Wśród beneficjentów projektu były rodziny, w których problem niepełnosprawności dotyczy nie tylko jednego czy kilkorga dzieci, ale również jednego lub obojga rodziców, rodziny dotknięte ubóstwem, bezrobociem, alkoholizmem. Ponieważ, rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności, często ukrywają swoje trudności, nie wiedzą gdzie zwrócić aby otrzymać wsparcie i niezbędne informacje, nie mają kompetencji umożliwiających przygotowanie niepełnosprawnego członka rodziny do samodzielnego życia, w ramach projektu przeprowadzono następujące działania:

- o Z najbiedniejszych środowisk z różnymi

dysfunkcjami, wyłoniono 20 rodzin pozostających bez fachowego wsparcia i pozbawione wiedzy jak radzić sobie z niepełnosprawnością swojego dziecka i z problemami dnia codziennego

- o Rodziny objęto oddziaływaniem w postaci: bezpośrednich kontaktów w domach, warsztatów, grup wsparcia na wyjeździe, poradnictwa psychologicznego i terapeutycznego. Rodziny zostały wyłonione ze środowisk najbiedniejszych
- o Zakwalifikowano rodziny do grupy aktywizacji - wyjazdów studyjnych do domów podopiecznych
- o informacja o projekcie została rozpowszechniona w środowisku osób niepełnosprawnych poprzez współpracę z placówkami opieki społecznej w poszczególnych gminach województwa podlaskiego.
- o Zostały zdiagnozowane potrzeby, zakres zajęć i wsparcia pozwalającego na zaktywizowanie poszczególnych członków rodzin.
- o Podjęto działania informacyjno-promocyjne dotyczące punktu informacyjno-doradczego - prowadzone przez cały czas trwania zadania poprzez: ulotki i plakaty informacyjne na terenie urzędów gmin, bezpośrednio.
- o Opracowano program warsztatów aktywizujących dla rodziców i zajęć dla

dzieci. Podjęte działania zostały ustalane zgodnie z indywidualnymi potrzebami.

- o Przeprowadzono warsztaty integracyjne z elementami rękodzieła, szkolenia i warsztaty umiejętności, uwzględniających zagadnienia dotyczące procesu integracji osób niepełnosprawnych w najbliższym środowisku i społeczności lokalnej, możliwości ich aktywizacji i wyrabiania u dziecka z niepełnosprawnością postaw prospołecznych

Dzięki realizacji projektu nastąpił:

- o Wzrost poziomu kompetencji społecznych uczestników projektu.
- o Wzmocnienie więzi społecznych wśród uczestników projektu, przez wspólne działanie.
- o Wzrost umiejętności praktycznych beneficjentów w zakresie: wikliniarstwa, haftu, szycia, gotowania, robótek itd. i umiejętności komunikacyjnych uczestników projektu.
- o Pogłębienie wiedzy rodziców z zakresu niepełnosprawności intelektualnej oraz z zakresu wychowywania dzieci.
- o Przełamanie negatywnych stereotypów wśród dorosłych opiekujących się niepełnosprawnymi.
- o Wzrost świadomości rodziców w zakresie aktywizacji i uspołecznienia dziecka niepełnosprawnego intelektualnie.
- o Pogłębienie wiedzy z zakresu pomocy świadczonej przez państwowe ośrodki pomocy społecznej, PFRON innych.

- Rodziny biedne i zagrożone wykluczeniem społecznym poznały pozytywne wzorce zachowań i sposoby spędzania czasu wolnego.
- Rodzice oraz ich dzieci spędziły czas wolny w sposób atrakcyjny i kreatywny.

Cel zadania był zrealizowany dzięki trenerom wspierającym rodziny w ich lokalnym środowisku (240 godzin bezpośredniego wsparcia i działań interwencyjnych,) warsztatom i szkoleniom dla rodziców (260 godzin), opiece pedagogicznej dla dzieci w trakcie warsztatów, grup wsparcia i szkoleń dla rodziców, wyjazdowi szkoleniowo-warsztatowego do Rajogrodu dla wszystkich rodzin, wycieczce edukacyjno-krajoznawczej do Muzeum Kurpiowskiego w Wachu oraz wyłonieniu wśród beneficjentów "liderów" do prowadzenia zajęć z zakresu umiejętności praktycznych.

Zakłada się, że projekt podniósł zarówno kompetencje rodziców oraz w przyszłości wpłynie na integrację i aktywizację społeczną oraz zmieni świadomość społeczną w zakresie niepełnosprawności wśród mieszkańców województwa podlaskiego-

2015-1-AT01-KA204-005098

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

A photograph of a man with short, light-colored hair, wearing a blue and brown patterned sweater, speaking into a microphone. He is looking slightly to the right. In the background, a blurred crowd of people is visible, including a woman smiling and a man with glasses. A blue circular graphic is overlaid in the bottom left corner.

**Diagnoza
indywidualnych
potrzeb**

6. Diagnoza indywidualnych potrzeb

Jak zostało wspomniane, kluczową strategią umożliwiającą inkluzję społeczną jest podejście skoncentrowane na osobie. Podejście to, w odniesieniu do osób ze znaczną niepełnosprawnością zostanie opisane w podrozdziale 6.1. Ponadto, indywidualnej diagnozy wymagają osoby będące agentami zmiany w procesie włączania do społeczeństwa:

- o pracownicy organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnością (rozdział 6.2),
- o osoby z lekką niepełnosprawnością intelektualną jako rówieśnicy osób ze znaczną niepełnosprawnością (rozdział 2.3).

Dwa podejścia- skoncentrowane na osobie jak i na lokalnym środowisku są ściśle powiązane i branie pod uwagę jednego z nich, zmusza do rozważania kwestii związanych z drugim zjawiskiem.

6.1. Diagnoza skoncentrowana na osobie/Wpieranie interakcji z członkami lokalnej społeczności

"... obecnie, nie jest pytaniem jak znaleźć dopasowanie pomiędzy osobą a oferowanymi jej usługami ale jak realizować jej plan życiowe" (Seifert, 2012).

"Planowanie skoncentrowane na osobie, oznacza dostosowywanie wsparcia do potrzeb jednostki, w celu tworzenia takich warunków życiowych, które odpowiadają postrzeganiu przez jednostkę tego, czym jest "dobre życie". Obecnie, nie jest pytaniem jak znaleźć dopasowanie pomiędzy osobą a oferowanymi jej usługami ale jak realizować jej plan życiowe" (Seifert, 2012). Szczęśliwie, obecnie wiele organizacji jest już zorientowanych na społeczność lokalną oraz opiera swoją działalność o planowanie skoncentrowane

na osobie.

W wielu przypadkach sukces tego typu przedsięwzięć wymaga zaangażowania wielu ludzi w obrębie organizacji oraz poza nią - w obrębie lokalnej społeczności (Seifert 2012). "Stopień zaangażowania w życie społeczne" osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną jest związany z takimi zmiennymi jak "obecność, udział i interakcje społeczne" (Simplican, 2014). Każdy z tych trzech wymiarów, ma niebagatelną rolę w procesie włączania i zwiększania obecności osób niepełnosprawnych intelektualnie w życiu społecznym.

Wiąże się to z zadaniami organizacji i osób w niej zatrudnionych aby zwiększać możliwość przebywania osób ze znaczną niepełnosprawnością w miejscach publicznych. Sposób, w jaki są inicjowane interakcje osób niepełnosprawnych z innymi obywatelami musi być dostosowany do indywidualnych potrzeb i możliwości klienta i musi powstać w oparciu o metody skoncentrowane na osobie. Proces ten wymaga zaangażowania każdej ze stron - organizacji, osób z niepełnosprawnością, ich rodzin i społeczeństwa. Jedynie motywacja osób w obrębie i z poza organizacji do stworzenia optymalnych warunków inkluzji społecznej spowoduje, że częstsza obecność osób z niepełnosprawnością w przestrzeni publicznej, będzie mogła mieć miejsce.

W celu uwzględniania osobistych preferencji, w procesie inicjowania interakcji w przestrzeni społecznej, należy:

- o Zidentyfikować potrzeby klienta ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.

- Zidentyfikować miejsca i sytuacje gdzie osoba ze znaczną niepełnosprawnością może wchodzić w interakcje z lokalną społecznością w zgodzie ze swoimi potrzebami i preferencjami.
- Uwzględniać alternatywne metod komunikacji
- Umożliwiać trening umiejętności w realnych sytuacjach życiowych.
- Zapewniać aktywności związane ze spędzaniem czasu wolnego.
- Przygotowywać osoby ze znaczną niepełnosprawnością do odwiedzania miejsc publicznych takich jak sklepy, parki, restauracje, kawiarnie, biblioteki itp. i stopniowo włączać ich w aktywności życia społecznego (od obecności do aktywnego udziału), przyzwyczajając tym samym członków społeczności do obecności osób z niepełnosprawnością intelektualną w przestrzeni publicznej.
- Szukać osób z lokalnej społeczności, które chcą wspierać osoby z niepełnosprawnością w nawiązywaniu interakcji i być częścią ich "sieci wsparcia"².
- Tworzyć sieć społeczną wspierającą osobę z niepełnosprawnością intelektualną w podejmowaniu własnych decyzji..

Przykład dobrej praktyki

Dobra praktyka

Organizacja wdrażająca: CERCIGUI

<http://cercigui.pt/>

Inkluzja w kontekście aktywności sportowych i

² <http://trainingpack.personcentredplanning.eu/index.php/de/circles>

wypoczynku.

Projekt: Platforma Madre Teresa de Calcutá

Początek działań w projekcie nastąpił w 2012 r. Obecnie w ramach projektu odbywają się regularne spotkania i aktywności, które są planowane na cały rok kalendarzowy. Działalność projektu jest możliwa dzięki współpracy z wolontariuszami, pracownikami i kierownikami CNE (National Scouts Corp).

The Madre Teresa de Calcutta Platform jest międzynarodowym projektem pilotażowym mającym za zadanie zwiększać włączanie osób z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi do społeczeństwa. W projekcie realizowane są następujące cele: wykorzystanie wartości promowanych w harcerstwie i wykorzystywanej metodologii skautingu w celu integracji osób z niepełnosprawnością i ich lokalnego środowiska oraz edukacji i stworzenia przestrzeni do nawiązywania trwałych więzi społecznych z osobami z niepełnosprawnością.

W projekcie wzięła udział grupa trzynastu osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym. Do realizacji obranych celów, w trakcie realizacji zajęć wykorzystywano:

- Dynamikę grupy.
- Wykłady.
- Spotkania.
- Prezentacje.
- Sekcje "pytania i odpowiedzi".
- Inne materiały zapewnione przez CNE.

W trakcie roku, organizowano działania i projekty:

- Rover Ibérico – inclusion +.

- Wymiany międzynarodowe.
- Udział w aktywnościach w obrębie lokalnej społeczności.
- Festiwale.
- Wycieczki.

Projekt będzie kontynuowany z uwzględnieniem możliwości kooperacji z Narodowym Centrum Skoutingu i wolontariuszami CERCIGUI

Beneficjentami projektu oprócz klientów CERCIGUI mogą być wszystkie osoby z niepełnosprawnością. Ta dobra praktyka integrująca osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną w życie społeczne, może być wdrażana w obrębie innych narodowych organizacji związanych z scoutingiem/harcerstwem.

Przykład dobrej praktyki

Dobra praktyka

Instytucja wdrażająca: CUDV Črna na Koroškem

<http://www.cudvcrna.si>

Zapewnianie możliwości treningu praktycznych umiejętności w sytuacjach życiowych.

Projekt: VOSIDIS – Trening umiejętności zawodowych dla osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.

VOSIDIS był projektem finansowanym przez fundusze przyznane przez Komisję Europejską w ramach programu Leonardo da Vinci.

Partnerami projektu VOSIDIS była instytucja Alianta (Słowenia), Bułgarskie Towarzystwo na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną oraz FENACERCI – Narodowa Federacja Spółdzielni Społecznych (National Federation of Social Cooperatives) z

Portugali.

Projekt zakładał zwiększenie umiejętności i kompetencji zawodowych osób ze znacznym i głębokim stopniem niepełnosprawności oraz zwiększenie obecności osób niepełnosprawnych na rynku pracy a zarazem działanie na rzecz procesu inkluzji społecznej. Szkolenia, w których łącznie uczestniczyło 30 osób, miały miejsce w 2009 r. na Słoweni, w Portugalii oraz Bułgarii. Program pilotażowy, z udziałem 9 osób, w wieku powyżej 16 lat (klientów organizacji CUDV Črna w gminie Črna nad Koroškem w Słowenii)

W ramach programu stworzono metodologię nauczania oraz materiały dydaktyczne zebrane w *podręcznik do prowadzenia treningu zawodowego osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną*.

W 2010 odbyła się końcowa konferencja, w której uczestniczyły liczne organizacje, eksperci oraz osoby z niepełnosprawnością intelektualną. Dalszy rozwój narzędzi i stosowanie stworzonej w projekcie metodologii przeprowadza CUDV Črna na Koroškem. Podręcznik może być adaptowany do indywidualnych potrzeb m.in. instytucji prowadzących szkolenia zawodowe osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną oraz tworzących miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych.

Przykład dobrej praktyki

Dobra praktyka

Organizacja wdrażająca: Lebenshilfen Soziale Dienste GmbH

<http://lebenshilfen-sd.at/>

Rozpoznawanie potrzeb klienta

Identyfikowanie miejsc i sytuacji gdzie osoba ze znaczną niepełnosprawnością może wchodzić w interakcje z lokalną społecznością w zgodzie ze swoimi potrzebami i preferencjami

Tomasz³ - 38-letni mężczyzna ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną jest klientem centrum opieki dziennej w Grazu. Uwielbia psy, a jego planem na przyszłość jest znalezienie pracy w obszarze opieki nad tymi zwierzętami. Jego potrzeby, zostały zidentyfikowane w wyniku zastosowania metodologii planowania skoncentrowanego na osobie, co umożliwiło pracownikom instytucji dalsze planowanie działań sprzyjających rozwojowi zawodowemu Tomasza i zwiększeniu jego satysfakcji z życia. Pracownicy instytucji, razem z jego najbliższym otoczeniem zaczęli poszukiwać możliwości zwiększenia kontaktu Tomasza z psami. Znalezione rozwiązanie polegało na uczestnictwie Tomasza raz w tygodniu w treningu posłuszeństwa psa, prowadzonym przez dogoterapeutę.

6.2. Narzędzia służące szkoleniu pracowników organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych

Opiekunowie, terapeuci, nauczyciele są grupą zawodową mającą realny wpływ na proces włączania do społeczeństwa osób z niepełnosprawnością

³ Imię zostało zmienione.

intelektualną. Dzięki odpowiedniemu szkoleniu i wykształceniu są przygotowani do pomocy osobom ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną, a co za tym idzie mają wiedzę dotyczącą sposobów udzielania wsparcia czy rozwiązywania problemów specyficznych dla funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną. Natomiast, szkolenie zawodowe tej grupy specjalistów często nie obejmuje umiejętności z zakresu promocji włączania do społeczeństwa, powodując braki w zakresie wiedzy o zachowaniach i metodach sprzyjających integracji osoby niepełnosprawnej. Opiekunowie osób z niepełnosprawnością intelektualną, są grupą, która najczęściej może być zmuszona do radzenia sobie z barierami i ograniczeniami. Co za tym idzie, musi być wyposażona w niezbędne do radzenia sobie z nimi umiejętności umożliwiające efektywną komunikację z lokalną społecznością.

Poniższa lista prezentuje rekomendacje dotyczące obszarów jakie powinny być uwzględnione w szkoleniu profesjonalistów pracujących z osobami ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną i wspierających proces ich inkluzji społecznej. Konieczne jest:

- Zapewnienie narzędzi, z której pracownicy mogą korzystać, nie opierając się jedynie na własnej kreatywności i intuicji.
- Zapewnienie szkoleń dla pracowników
- Motywowanie pracowników do promowania włączania do społeczeństwa, stosowania modelu planowania skoncentrowanego na osobie i skoncentrowanego na lokalnej społeczności

- Odpowiadać na potrzeby pracowników, w kontekście podnoszenia kompetencji zawodowych i zwiększania poczucia pewności siebie jako opiekuna
- Umożliwianie wyrażenia własnych opinii przez pracowników i uwzględnianie ich w procesie zarządzania organizacją.

Przewodnik MINCE dla opiekunów osób niepełnosprawnych zawiera siedem modułów treningowych, kształcących niezbędne umiejętności, jakie powinni posiadać pracownicy organizacji, aby kompetentnie działać na rzecz promocji inkluzji osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną⁴:

- Podstawy włączania do społeczeństwa.
- Profesjonalizm i etyka.
- Upodmiotowienie i rzecznictwo.
- Komunikacja.
- Planowanie Skoncentrowane na Osobie.
- Model Jakości Życia.
- Inkluzja społeczna.

6.3. Mediacja rówieśnicza: Osoby z lekką niepełnosprawnością intelektualną

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim mogą odgrywać rolę mediatorów rówieśniczych osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.

Dzięki własnym doświadczeniom w otrzymywaniu wsparcia instytucjonalnego, radzeniu sobie z barierami w codziennym funkcjonowaniu i dyskryminacją, osoby

⁴ Program nie umożliwia szkolenia podstawowych umiejętności zawodowych z obszaru pracy z osobami niepełnosprawnymi. Umożliwia zwiększanie kompetencji zawodowych osób, pracujących już w tym obszarze.

z niepełnosprawnością mają zasoby aby współodczuć i okazywać zrozumienie dla problemów z jakimi mierzą się inni niepełnosprawni. Te szczególne cechy stały się inspiracją do stworzenia Programu MINCE dla mediatorów rówieśniczych⁵ oraz Przewodnika "STEP UP" MINCE dla mediatorów rówieśniczych, napisanym w języku łatwym do czytania⁶

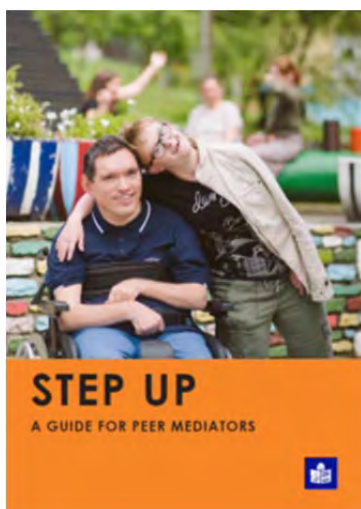
Trening mediatorów rówieśniczych umożliwia im zdobycie nowych kompetencji pozwalających na reprezentowanie i rzecznictwo osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną i ubieganie się o uznawanie praw osób niepełnosprawnych. Uczestnicy treningu uczą się jak pełnić rolę mediatora pomiędzy osobą z niepełnosprawnością a społeczeństwem, wspierając osoby ze znaczną niepełnosprawnością w wyrażaniu swoich opinii, potrzeb czy w podejmowaniu decyzji. Dzięki temu przyczynić się mogą do tworzenia włączającego środowiska, w którym zwiększa się udział i rola osób ze znaczną niepełnosprawnością.

W ramach treningu wprowadzone są wiadomości i kompetencje dotyczące:

- Reguł mediacji rówieśniczej.
- Stawania w obronie własnych praw i praw osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną.
- Umiejętności komunikacji i aktywnego słuchania
- Rozróżniania pomiędzy informacją prywatną a publiczną.
- Podejmowania decyzji - własnych i wspierania

⁵ Więcej informacji jest dostępnych na stronie projektu MINCE: www.mince-project.eu

⁶ Przewodnik STEP UP jest dostępny do pobrania na stronie projektu MINCE. Dokument jest dostępny również w wersji audio: www.mince-project.eu

w tym innych.

- Lokalnych społeczności i udziału w ich funkcjonowaniu.
- Przeprowadzania ewaluacji.

Przewodnik STEP UP w języku łatwym do czytania posiada taką samą strukturę jak program, umożliwia utrwalanie wiadomości zdobytych w procesie nauki, jak również jest narzędziem przydatnym w dalszym pełnieniu roli mediatora rówieśniczego.

A woman with a short haircut is speaking into a microphone held by another person. She is wearing a black and white checkered shirt under a dark jacket. The background is a blurred crowd of people in a room with large windows.

Podsumowanie

7. Podsumowanie

Powyższe rozdziały, pozwoliły na przedstawienie szczegółowych wytycznych dotyczących działań w obrębie organizacji, sprzyjających włączaniu do społeczeństwa. Poniższe podsumowanie zawiera ogólne reguły, które powinny być stosowane w obszarze pracy z osobami z niepełnosprawnością, w celu zapewnienia jak największego udziału osób niepełnosprawnych w funkcjonowaniu lokalnej społeczności.

- **Włączanie do społeczeństwa jako istotny i kompleksowy obszar działań organizacji pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych.**

Zgodnie z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych włączanie do społeczeństwa powinno stanowić jeden z głównych obszarów działalności instytucji pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych. Każda zmiana, adaptacja, tworzenie nowych usług powinno uwzględniać przesłanki tkwiące u podstaw inkluzji społecznej. Idea włączania do społeczeństwa, ma umożliwić prowadzenie dialogu pomiędzy organizacjami a społeczeństwem i jej idee muszą być uwzględniane na każdym szczeblu funkcjonowania instytucji.

- **Działania organizacji w obszarze włączania do społeczeństwa.**

Ponieważ osoby z niepełnosprawnością, mają prawo do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, uznania ich praw obywatelskich i autonomii, zadaniem organizacji jest rozszerzenie działań na lokalną społeczność w celu zapewnienia, że jest ona przyjazna i otwarta na obecność i uczestnictwo osób ze znaczną niepełnosprawnością.

- **Edukacja środowiskowa**

Edukacja środowiskowa tworzy możliwości kształcenia jednostek, usługodawców, przedsiębiorców, urzędników, przedstawicieli organów ustawodawczych i innych obywateli. Zrozumienie różnic pomiędzy ludźmi, wpływu środowiska na funkcjonowanie jednostek o zróżnicowanych potrzebach i możliwościach, jako kluczowe dla

usprawnienia procesu inkluzji, może być umożliwiane przez edukację środowiskową oferowaną w ramach działalności organizacji.

- **Zapewnianie osobistego udziału i możliwość nawiązywania interakcji jako czołowe elementy zwiększania dostępności dla osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną**

Osoby ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną, mogą doświadczać trudności w zakresie sposobów komunikacji, które są powszechnie stosowane w społeczeństwie. W tym kontekście niezbędne jest zapewnianie im wsparcia, edukacji w zakresie alternatywnych metod komunikacji oraz tworzenie wspierających relacji pomiędzy osobami niepełnosprawnymi a resztą społeczeństwa. Zwiększanie możliwości nawiązywania interakcji powinno odbywać się przy udziale asystenta "mediatora", posiadającego niezbędne umiejętności i narzędzia. W ramach projektu MINCE, powstał przewodnik pozwalający zdobyć te dodatkowe kompetencje opiekunom osób niepełnosprawnych.

- **Tworzenie sieci społecznych**

Organizacje działające na rzecz osób ze znaczną niepełnosprawnością intelektualną oraz pracownicy organizacji są osobami, które mogą promować inkluzję. Natomiast, skuteczne włączanie do społeczeństwa może być realizowane jedynie przy udziale samego społeczeństwa. Organizacje są odpowiedzialne za budowanie sieci społecznych umożliwiających kooperację, wsparcie i działania na rzecz inkluzji.

- **Osobiste zaangażowanie w lokalną społeczność**

Proces angażowania się i uczestnictwa w lokalnej społeczności zależy od wielu czynników takich jak osobista motywacja osoby z niepełnosprawnością, cechy rodziny, interakcje w obrębie organizacji i w obrębie całej społeczności lokalnej. Organizacja działająca na rzecz osób niepełnosprawnych powinna uwzględniać trzy czynniki niezbędne do uwzględnienia w procesie włączania: obecność, udział w życiu społecznym i nawiązywanie interakcji (Simplican, 2014) jak również zachować

uwagę, empatię i poszanowanie indywidualnych potrzeb i ograniczeń osoby z niepełnosprawnością.

- **Mediacja rówieśnicza**

Jako osoby, które w osobistej historii życiowej zetknęły się z problemem wykluczenia, dyskryminacji, podlegania opiece instytucjonalnej oraz radzenia sobie z wielością wyzwań i problemów wynikających z niepełnosprawności, osoby z lekką niepełnosprawnością mogą wykazywać się dużym zrozumieniem dla potrzeb osób ze znaczną niepełnosprawnością. Dzięki treningowi dla mediatorów rówieśniczych mogą zdobyć dodatkowe umiejętności, pozwalające im stawać w obronie własnych praw i praw osób ze znaczną niepełnosprawnością, być głosem ich potrzeb i preferencji oraz wspierać ich w procesie autonomicznego podejmowania decyzji.

Referencje

- AONTAS, (2004): Community Education. Pozyskano z http://www.aontas.com/download/pdf/community_ed_04.pdf (16-05-2017).
- Aselmeier, L. (2008): Community Care und Menschen mit geistiger Behinderung. Gemeinwesenorientierte Unterstützung in England, Schweden und Deutschland. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Bates, P./Davis, F. A. (2004): Social capital, social inclusion and services for people with learning disabilities. In: Disability Society. Pozyskano z https://www.researchgate.net/publication/240512598_Social_capital_social_inclusion_and_services_for_people_with_learning_disabilities (16-05-2017).
- Booth, T./Ainscow, M. (2002). Index for Inclusion: Developing learning and participation in schools. Bristol, UK: Centre for Studies on Inclusive Education.
- Committee on the Rights of Persons with Disabilities. Draft General Comment No5 (2017). Pozyskano z <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UNCRC/Pages/DGCArticle19.aspx> (13-06 2017).
- Fischer, U. (2010): Bindungstheoretische Impulse für eine inklusive Pädagogik – Ansätze zur Kompetenz- und Autonomieentwicklung in der heilpädagogischen Arbeit. In: Zeitschrift für Inklusion, Ausgabe 01/2010; Vortrag an der Katholischen Hochschule Berlin am 06.07.09.
- Früchtel, F./Cyprian, G./Budde, W. (2013a): Sozialer Raum und Soziale Arbeit. Textbook: Theoretische Grundlagen. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Früchtel, F./Cyprian, G./Budde, W. (2013b): Sozialer Raum und Soziale Arbeit. Fieldbook: Methoden und Techniken. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.

Lorde, Audre (1986): *Our Dead Behind Us. Poems.* New York, London: W.W. Norton & Company Ltd.

Murray, C./Cooke, M./O'Doherty, A. (2006): *Diversity, Equality and Inclusion Charter And Guidelines for Early Childhood Care and Education.* Dublin. Pozyskano z <http://aim.gov.ie/wp-content/uploads/2016/06/Diversity-Equality-and-Inclusion-Charter-and-Guidelines-for-Early-Childhood-Care-Education.pdf> (16-05-2017).

National Joint Committee for the Communication Needs of Persons with Severe Disabilities (n.s.): *Communication bill of rights.* Pozyskano z www.asha.org/njc (16-05-2017).

New Paths to Inclusion Network (n.s.): *Module 3: Community Development and Inclusion.* Pozyskano z <http://personcentredplanning.eu/index.php/knowledge-home/202-koc/multiplication-course/key-3-community-inclusion/module-3-community-inclusion> (24-05-2017).

PMLD Network: *Definition factsheet: About profound and multiple learning disabilities.* Pozyskano z <http://pmldnetwork.org/PMLD%20Definition%20factsheet%20-%20standard.pdf> (16-05-2017).

Schalock, R.L./Verdugo, M.A. (2012): *A Leadership Guide for Today's Disabilities Organisations. Overcoming Challenges and Making Change Happen.* Baltimore: Paul H. Brooks Publishing.

Schulte-Kemna, G. (2014): *Personenzentrierung, Ambulantisierung, Sozialraumorientierung, Inklusionsorientierung – und dann? Anmerkungen zur Bewältigung des Paradigmenwechsels in der Behindertenhilfe.* Pozyskano z <https://www.liga-brandenburg.de/Dokumentationen-2014-892029.html> (10-05-2017).

Seifert, M. (2012): Teilhabe für alle?! Strategien zur Stärkung der Teilhabechancen von Menschen mit schwerer Behinderung. Pozyskano z <http://www.diakoniewerk.at/de/martinstift-symposion-2012-downloads/> (29-05-2017).

Simplican, S.C./Leader, G./Kosciulek, J./Leahy, M (2014): Defining social inclusion of people with intellectual and developmental disabilities: An ecological model of social networks and community participation. In: Research in Developmental Disabilities, Volume 38, pp. 18–29. Pozyskano z <http://www.assistid.eu/adminbackend/resources/pages/s-clifforddefining-social-inclusionridd.pdf> (29-05-2017).

Speck, A. (2013): Inklusion und organisationales Lernen. Tun wir die Dinge richtig oder tun wir die richtigen Dinge? Und wie entscheiden wir, was die richtigen Dinge sind? W: Zeitschrift für Inklusion-online.net. Issue 2. Pozyskano z <http://www.inklusion-online.net/index.php/inklusion-nline/article/view/414/318> (11-05-2017).

Theunissen, G. (2006): Inklusion – Schlagwort oder zukunftsweisende Perspektive? In: Theunissen, G./Schirbort, K. (Hrsg): Inklusion von Menschen mit geistiger Behinderung. Zeitgemäßes Wohnen – Soziale Netze – Unterstützungsangebote. Stuttgart: Kohlhammer, S. 13–40.

United Nations (2011): Disability and the Millennium Development Goals. A Review of the MDG Process and Strategies for Inclusion of Disability Issues in Millennium Development Goal Efforts. New York: United Nations Publications.

United Nations (2014): Convention on the Rights of Persons with Disabilities, General Comment No 1.

United Nations General Assembly (2016): Report of the Special Rapporteur on the rights of persons with disabilities. Pozyskano z http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/HRC/34/58 (09-06-2017).

